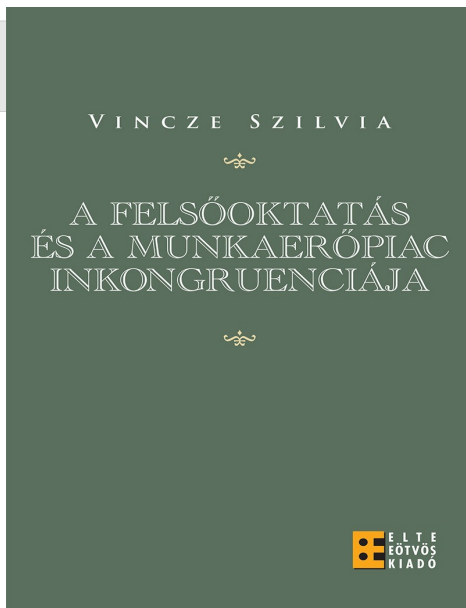

Egy diploma értéke

Plank Livia Gyöngyi*

Vincze Szilvia (2013): *A felsőoktatás és a munkaerőpiac inkongruenciája*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.

Egy folyamatosan és rohamosan változó világban, ahol a lifelong learning¹ és lifelong guidance² szellemében az oktatás és a munka világa is átalakul, igen lényeges, hogy ezen két szektor épít-e egymásra, milyen kapcsolódási pontjai vannak és hogyan tud kongruensen együttműködni. Vincze Szilvia *A felsőoktatás és a munkaerőpiac inkongruenciája* című műve tehát igencsak aktuális kérdéseket feszeget, mely nem pusztán a gazdasági vagy oktatási szakemberek számára nyújthat izgalmas olvasmányt, de akár egy olyan diplomás pályakezdőnek is, aki még tapasztalat híján találgatja, mi vár rá a munkaerőpiacon.

Vincze Szilvia jelenleg a Debreceni Egyetem Agrár-és Gazdálkodásmenedzsment Centrumának oktatója, korábban a Nyugat-

Magyarországi Egyetem oktatója volt, a könyvben bemutatott kutatását is ottani hallgatókkal végezte. Pedagógia és matematika szakos tanárként végzett, majd neveléstudományi doktori fokozatot szerzett. A könyv címe megegyezik a szerző doktori disszertációjának³ címével, melyre nagyban épített jelen munkája során. Tanulmányaiban ötvözte a pedagógiai és a gazdaságtani szaktudást, korábbi publikációi részben a matematikai képességekről, tehetségről, részben versenyképességről, humán erőforrásról, valamint karrierkövetési vizsgálatokról szólnak. A mű szerzője jelenleg matematikát és kutatómódszertant oktat. Ezek alapján az olvasó bízhat abban, hogy a bemutatott kutatás precíz és valós eredményeket tükröző lesz, míg a szerző szakmai beállítottságából fakadóan sejthetjük, hogy nem egy kifejezetten pedagógiai fókuszú könyvet tartunk a kezünkben.

Bár már maga a téma is sok lehetőséget ad a különböző szektorok ötvözésének elemzésére, a tartalmat alaposabban szemügyre véve azt mondhatjuk, hogy ez a könyv alapvetően interdiszciplináris műnek tekintendő, mely az oktatás-gazdaságtan világába vezeti be az olvasót. Tekintve, hogy a gazdasági megközelítés irányába billen a mérleg nyelve, a neveléstudomány szemszögéből kihívás lehet a könyv értelmezése. Természetesen a két terület nem szigetelődik el egymástól, hiszen az oktatás gazdasági funkcióval is rendelkezik (Halász, 2001), a pályaaorientációban pedig kiemelt szerepe van a munkaerőpiacjal való együttműködésnek. Vincze Szilvia munkája nem tanácsadó vagy módszertani jellegű, sokkal inkább elméleti áttekintés és szakmai értekezés az emberi erőforrásról, valamint a felsőoktatás és a munka világának kapcsolatáról.

Az írás célja, hogy egyrészt átfogó képet adjon az emberi tőke elméletekről kronológiailag, összegezze az oktatásszervezés munkaerő-piaci szempontból való megközelítéseit, a témában releváns eddigi legfontosabb ku-

* Plank Livia Gyöngyi az ELTE PPK Neveléstudományi mesterképzésének másodéves hallgatója. E-mail: plank.livi@gmail.com

1. Az élethosszig tartó tanulás, az egyén támogatása abban, hogy egész életén át ismereteket szerezhessen a világról, másokról és önmagáról. Vágó Irén (2003) idézi innen: Oktatás – Rejtett kincs. *A Jacques Delors vezette Nemzetközi Bizottság jelentése*. Osiris Kiadó. Magyar UNESCO Bizottság. Budapest, 1997.
2. Élethosszig tartó tanácsadás, melynek célja az egyén hozzásegítése a tudatos életpálya-építési döntéshez. (Hámoriné, 2009)
3. Vincze Szilvia (2010): *A felsőoktatás és a munkaerőpiac inkongruenciája*. Doktori (PhD) disszertáció. ELTE, Budapest. URL: <http://www.doktori.hu/index.php?menuid=193&vid=5090> Utolsó letöltés: 2014. 10. 31.

tatásokat, megpróbálja választ találni arra a kérdésre, hogy a felsőoktatási expanzió felelőse-e az inkongruens foglalkoztatásért, valamint, hogy új kérdéseket vessen fel. A könyv tartalmának arányai és szerkezete alapján erősebb cél az elméletek és korábbi kutatások összegzése, mint új hipotézisek vizsgálata. A mű (117 oldal) több mint fele szól emberi erőforrás felfogásokról, az oktatás gazdasági megközelítéséről, és az ún. „új gazdaságról”. A könyv következő nagy fejezetében, mely terjedelemben a mű kevesebb, mint felét teszi ki, a munkaerőpiac és a felsőoktatás kapcsolatának tárgyalása következik korábbi kutatások eredményeinek bevonásával. A szerző saját kutatása mindössze 10 oldalt foglal el. Ez a kutatás a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, 1995 és 2005 közt jeles eredménnyel végzett hallgatói körében folyt. A kutatás mintájául szolgáló tanár szakos hallgatók választásának indoka a képzésben megszerezhető könnyen transzferálható tudás volt. A kutatás célja kissé aluldefiniált, azonban egyértelműen kiderül, hogy a szerző olyan kérdésekre keresi a választ, minthogy a megkérdezettek milyen mértékben tudták munkahelyükön hasznosítani az egyetemen megszerzett tudást, vagy hogy a munkavégzésük során mely kompetenciáik voltak leginkább szükségesek. Az eredmények jól érthetően vannak megfogalmazva, és számos hasznos információval szolgálnak bármely pályakezdő diplomás számára. A kutatásból kiderül, hogy igen nagy szerepe van a munkavállaló személyiségének, az idegennyelvtudásnak és a számítógépes kompetenciáknak (109. o.). A fejezet végén azonban elmarad a kutatás összegzése, a konklúziók és a továbbgondolásra alkalmas megjegyzések. Felvetődik a kérdés, hogy miért csak ilyen csekély mértékben kapott helyet a szerző saját kutatása a könyvben, és miért a korábban leírt elméletek és kutatási eredmények felsorolása, majd összegzése adja a könyv tartalmának nagy részét? Feltehető, hogy a szerző tudatosan nem az empiria oldaláról szerette volna megválaszolni feltett kérdéseit, hanem inkább az elméletekből, deduktív módon. Ezek fényében azonban el kell gondolkodnunk: vajon mennyire hiánypótló műről beszélünk, mi az a többlet, amit ez a könyv adni tud a pedagógiának?

Az emberi tőkeelméletekkel, az oktatás gazdasági funkcióival, a felsőoktatás és a munkaerőpiac kapcsolatával számos szerző foglalkozott már. *Vincze Szilvia* írásában nagyban épít *Polónyi Istvánra* és *Varga Júliára*, de mindenképp meg kell említenünk *Halász Gábort* is, mint a téma releváns szakértőjét. *Varga Júlia* inkább gazdaságtani szempontból számít kiemelkedő hazai szakértőnek (megalapozó mű a témában az 1998-as Oktatás-gazdaságtan c. írása), míg *Polónyi István* a felsőoktatással foglalkozik behatóbban. Egy 2012-es írásában a felsőoktatási expanzió körülményeit és hatásait vizsgálja. *Polónyi* rávilágít, hogy a poszt-szocialista országokban a diplomák tömegesedése nem hozta meg a várt gazdasági fellendülést. Arról is ír, hogy minél több diplomás egyén él egy országban, annál nagyobb lesz az olyan diplomások aránya, akik végzettségüknek nem megfelelő munkahelyen fognak dolgozni. A kongruencia tekintetében *Radó Péter* más problémát fogalmaz meg. Szerinte nem a diplomás túlképzés okozza az össze nem illőségi feszültségeket, hanem a képzetlenek rendkívül magas aránya. Láthatjuk tehát, hogy jelenleg is megoszlanak a vélemények a felsőoktatási expanzióról és a munkaerőpiaci-kimeneteknek való megfelelésről. Ami a könyvben kifejezetten meglepő, hogy a címben szereplő inkongruencia jelenségére és fogalmi tisztázására csak az utolsó oldalakon kerül sor igen röviden (113–115. o.). Feltehetjük a kérdést, hogy akkor vajon miért ezt a címet választotta a szerző? Szintén hiányérzetet hagyhat bennünk az „új gazdaság” fogalmának felvillantása, amely ugyan csak pár oldalt tesz ki (a könyv közepén és legvégén: 64-65. és 113–115. o.). Elsőre talán meglepő lehet, hogy nem kap nagyobb teret ez a még kevésbé ismert és roppant izgalmas fogalom. Ugyanakkor úgy is tekinthetünk az „új gazdaságra”, mint amit a szerző szándékosan nem fejtett ki, csak sejtetni szeretett volna belőle valamit, ezzel is továbbgondolásra készítette az olvasókat, valamint alapot szolgáltatva a későbbi publikációkhoz.

A könyv nyelvezete nem kifejezetten könnyed, erősen szakmai, megértése gyakran gazdasági és pedagógiai háttértudást igényel. Nem olvasmányos műről van szó, az olvasónak igencsak koncentrálnia kell, gyakran talál-

kozhat 3-4 soros, többszörösen összetett mondatokkal. A könyv elsősorban az oktatás-gazdaságtan szakterületén lévő oktatókat és hallgatókat, esetleg oktatáspolitikusokat célozza meg. Szakirodalomban rendkívül gazdag a könyv, amelyben a hivatkozott írások kétharmada friss, a kétezres évek utáni időszakból származik, a régebbi forrásokra főként az emberi tőke-elméletek bemutatása miatt volt szükség. Nemzetközi szakirodalom bevonására mind az elméleti háttérben, mind a korábbi kutatások bemutatásában számos példát találunk.

A könyv formai kivitelezése igen esztétikus, első ránézésre egy befogadható terjedelmű írás (mellékletekkel és irodalomjegyzékkel együtt 165 oldal). A kutatások áttekintését táblázatok és grafikonok segítik, a tagolás és a struktúra jól követhető, a mellékletek is jó minőségűek és könnyen áttekinthetők. A könyv teljes szerkezetén látszik, hogy igényes munkát tartunk kézben.

A rendkívül precíz és nagyon gazdag háttéroidalomra támaszkodó írást a munka és oktatás világának jelenkori változásai aktualizálják. A kutatások igen hasznos információkkal szolgálnak mind az oktatási szakemberek, mind a pályakezdő diplomások számára. A könyvből megismerhetjük az emberről mint erőforrásról alkotott elképzeléseket, az oktatás gazdaságra gyakorolt hatásainak elméleteit, képet kapunk a munkáltatók elvárásairól, a diplomás pályakezdők helyzetéről és a transferálható kompetenciák szerepéről. Olvasásra mindazoknak ajánlott, akik rendelkeznek valamennyi oktatás-gazdaságtani ismerettel és még inkább el szeretnének mélyülni a felsőoktatás és a munkaerőpiac kapcsolatának rejtelmeiben.

Szakirodalom

1. Halász Gábor (2001): *Az oktatási rendszer*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.
2. Hámoriné Váczy Zsuzsa (2009): *Mit jelent és hogy működik az LLG (Lifelong Guidance)?: A pályaaorientáció rendszerének tartalmi és módszertani fejlesztése (tréneri kézikönyv)*. URL: <http://bit.ly/1mimitG> Utolsó letöltés: 2014. 12. 12.
3. Polónyi István (2012): Felsőoktatás és gazdaság? *Iskolakultúra*. 1. 50–56. URL: http://epa.oszk.hu/00000/00011/00161/pdf/EPA00011_Iskolakultura_2012_01_050-056.pdf Utolsó letöltés: 2014. 10. 31.
4. Radó Péter (2011): Az oktatás és a gazdaság kapcsolatáról. *OktpolCafé*. URL: <http://oktpolcafe.hu/az-oktat-es-a-gazdasag-kapcsolatarol-548/> Utolsó letöltés: 2014. 10. 31.
5. Varga Júlia (1998): *Oktatás-gazdaságtan*. Közgazdasági Szemle Alapítvány, Budapest.
6. Vágó Irén (2003): Az LLL fogalmának értelmezési lehetőségei a közoktatásban. In: Mayer József és Singer Péter (szerk.): *A tanulás kora*. Országos Közoktatási Intézet Felnőttoktatási és Kisebbségi Központ, Budapest.